

COM HA DE SER
UNA POLÍTICA PER A
LES ESCOLES D'ALTA
COMPLEXITAT?

#PerQueApostem

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Jaume Bofill

L'EDUCACIÓ A CATALUNYA

LES
APOSTES
NECESSÀRIES

PROGRAMA

18:00 **Benvinguda:** **Ismael Palacín**, director de la Fundació Jaume Bofill

18:10 **Presentació:** **Jordi Riera**, director de l'Anuari de reptes de l'educació 2018

18:20 **Ponència:** **Xavier Bonal**, Catedràtic de Sociologia al Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona

18:45 **Taula rodona** “Com fem possible una política en favor dels centres desafavorits a Catalunya?”, amb la participació de:

- **Alfons Espinosa**, Director de l'Escola Drassanes.
- **Teresa Sambola**, Coordinadora de l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona.
- **Carles Martínez**, Secretari de Polítiques Educatives del Departament d'Educació.

20:00h **Comiat**

PRESENTACIÓ

Educació i complexitat: un repte per a la política educativa

Jordi Riera (director de l'Anuari de reptes de l'educació 2018)

PONÈNCIA

L'atenció als centres desafavorits: anàlisi i propostes

Xavier Bonal (Catedràtic de Sociologia al Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona)

L'atenció als centres desafavorits: anàlisi i propostes

Xavier Bonal, GEPS-UAB

Per l'èxit dels centres desafavorits:
Com ha de ser una política per a les escoles d'alta complexitat?,
Fundació Jaume Bofill, 12 de novembre de 2019

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018

Les polítiques educatives
d'atenció als centres escolars
socialment desfavorits

XAVIER BONAL
I MARCEL PAGÈS
(AUTORS)

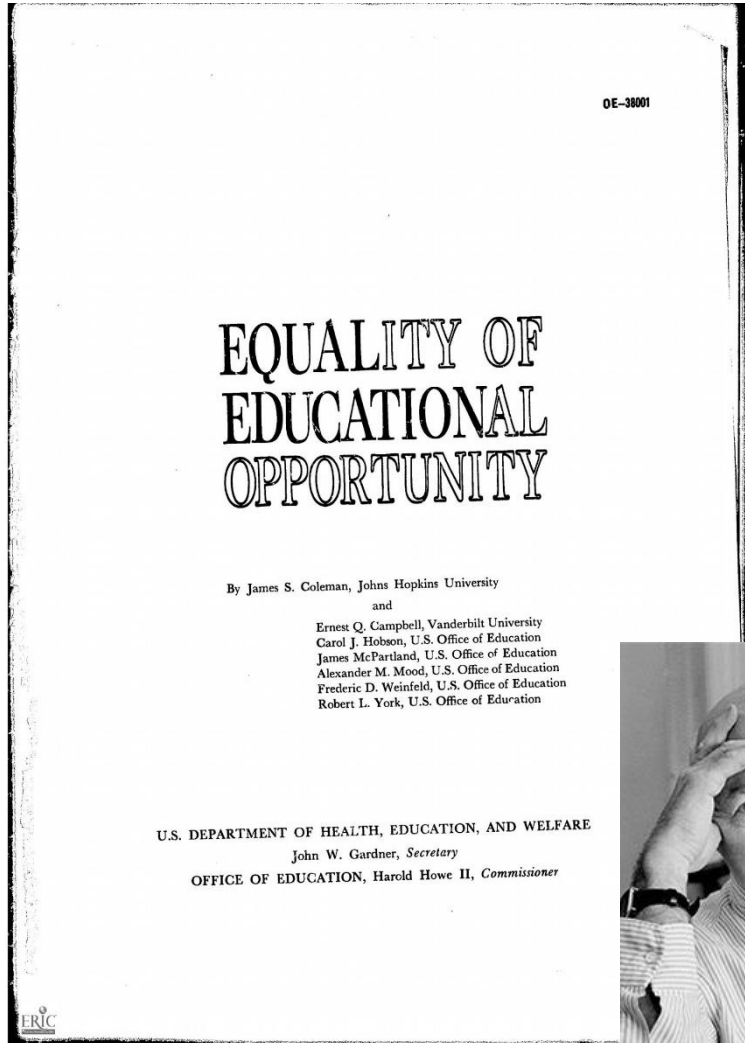
JORDI RIERA
(DIRECTOR)

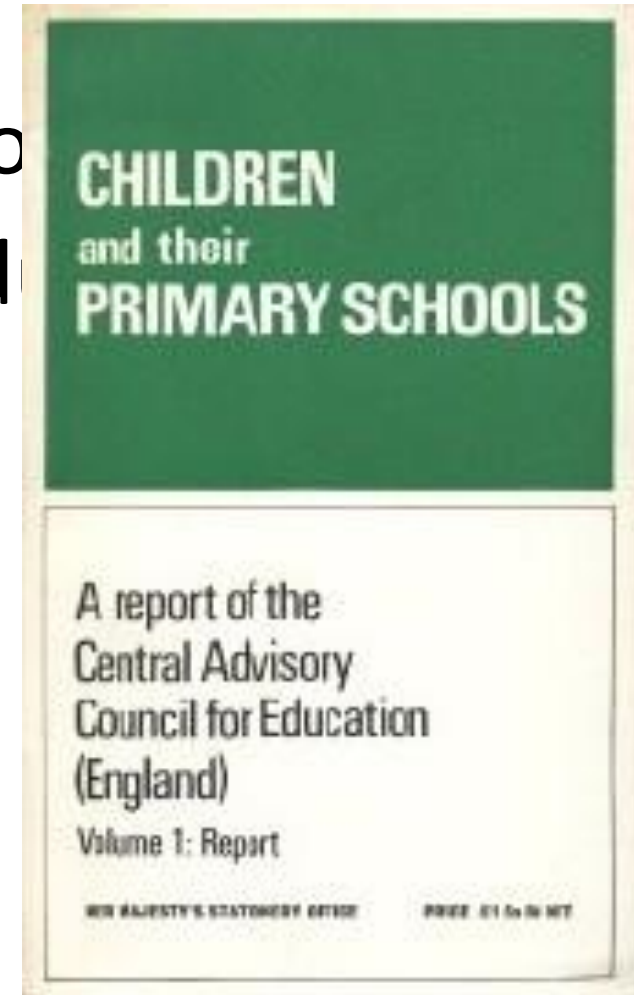
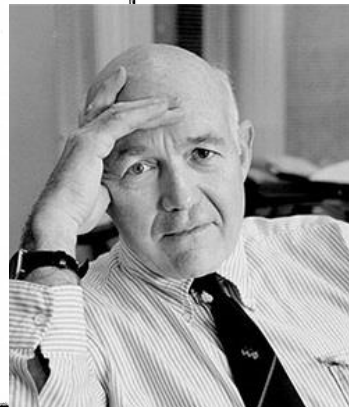
Esquema de la presentació

1. Origen de les polítiques compensatòries
2. Tres models de polítiques d'acció prioritària: característiques i evolució
3. Condicionants i fases de les polítiques compensatòries a Catalunya
4. Alguns indicadors sobre la situació dels centres socialment desfavorits i valoració del model actual
5. Idees per a una nova agenda

Origen de les polítiques d'acció prioritària

versió educativa no
: d'oportunitats ed

Conclusions dels informes

- L'origen social és el principal predictor dels resultats educatius
- Igualar recursos no té un efecte igualador sobre els resultats
- Cal intervenir per compensar el desavantatge social (*el reforç de les teories sobre el dèficit cultural*)
- La intervenció del professorat és decisiva
- La barreja social té efectes positius (el poder del *peer effect*)
- Cal realitzar acció positiva (donar més als que menys tenen)

PARADIGMA DE L'EDUCACIÓ COMPENSATÒRIA

	Punt de partida	Principals mesures	Característiques actuals
EUA	- Brown vs. Board of Education (1954) 60's Coleman Report i "guerra contra la pobresa" (Johnson) - Llei d'Educació Primària i Secundària de 1965	<i>Busing</i> - Discriminació positiva adreçada a estudiants i a les escoles amb més dificultats (recursos extraordinaris)	- Rendició de comptes en proves estandarditzades - Canvi d'escola en cas de baix rendiment <i>No Child Left Behind (2001-2015)</i> <i>Every Student Succeeds Act (2015)</i>
Regne Unit	1967 <i>Plowden Report</i> 1968 <i>Education Priority Areas</i>	- Incentius salarials al professorat - Suport lingüístic per a alumnes immigrants - Orientació familiar	- Estímul a aliances públic-privades - Diversificació de l'oferta <i>Education Action Zones (New Labour)</i> <i>Pupil Premium (2015)</i> (Conservatives)
França	1981 <i>Zones d'Education Prioritaire</i> (ZEP) - Primera territorialització de la política educativa (criteris d'elegibilitat escolars i territorials)	- Augment de recursos humans i financers - Incentius salarials al professorat - Reducció de ràtios - Promoció de carrera docent en ZEP (atracció de millor professorat)	- Intervenció individualitzada - Mobilitat de millors estudiants ZEP a escoles de major prestigi

Context sociohistòric

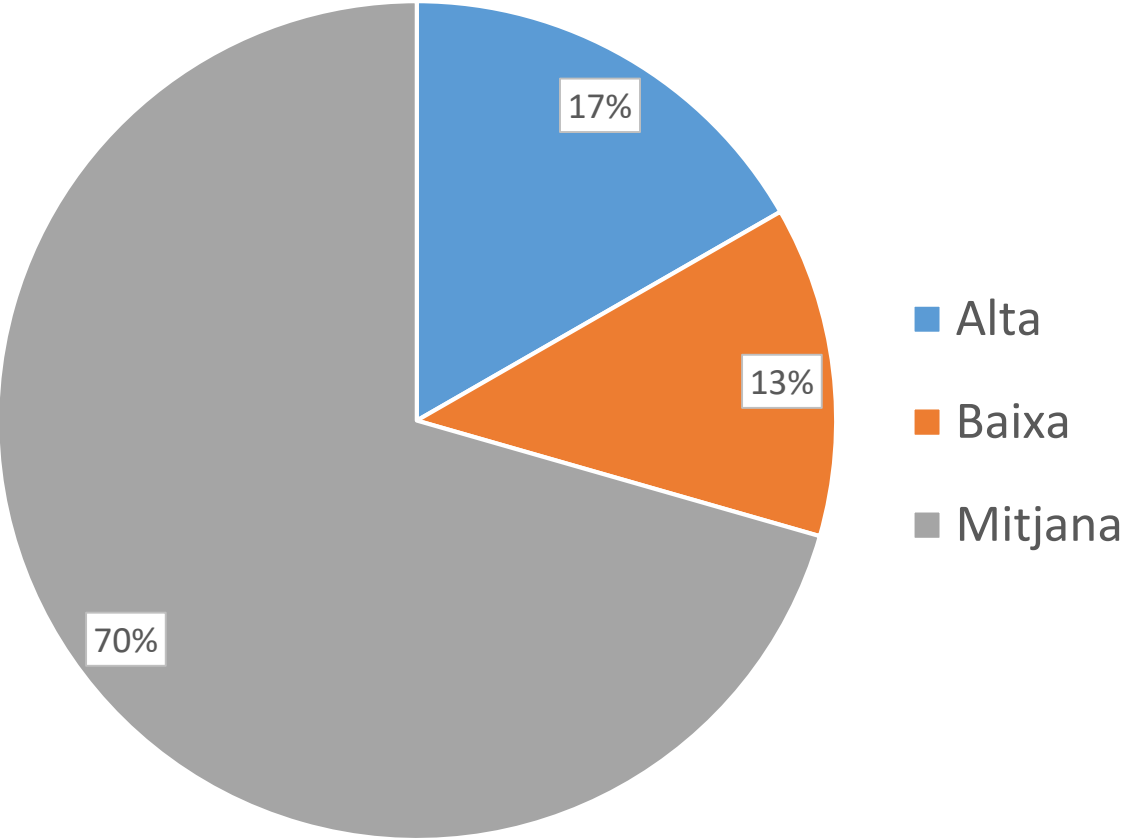
- Inhibició històrica de l'Estat: la LODE no s'aprova fins el 1985
- Dualització del sistema educatiu (al llarg de molt anys l'escola pública és l'escola dels pobres).
- La consolidació d'un sistema de quasi-mercat que reproduïx desigualtats i facilita la concentració d'alumnat socialment desafavorit.
- Polítiques neoconservadores que han gairebé ignorat la situació de desavantatge social d'escoles i territoris.
- L'absència de la dimensió territorial en l'articulació de la política educativa (cultura centralista de l'administració educativa).

Fases	Model d'intervenció	<i>Target</i>	Principals mesures	Paradigma educatiu (implícit)
Primera fase: Programa d'Educació compensatòria (1983 – 2003)	Polítiques compensatòries d'intervenció selectiva i pal·liativa Programa d'Atenció Escolar al Marginat Social (PAEMS)	Minories ètniques: Població gitana	Finançament extra l recursos humans (limitacions quantitatives) Creació dels CAEP (1996)	Teoria del dèficit cultural
Segona fase: Pla de Llengua i Cohesió Social (PLIC) (2004 – 2009)	Integració lingüística i educació intercultural per a la cohesió social en un context plural emergent.	Alumnat d'origen immigrant	Suport pedagògic i lingüístic/ Currículums individualitzats.	Dret a l'educació i igualtat d'oportunitats/ Atenció a la diversitat
Tercera fase: LEC: Autonomia escolar davant la complexitat social (2009 – 2019)	Provisió de recursos humans a escoles d'elevada complexitat Auditories pedagògiques	Escoles amb elevada proporció d'alumnat desafavorit	Identificació i classificació d'escoles de màxima complexitat	<i>School Effectiveness</i>

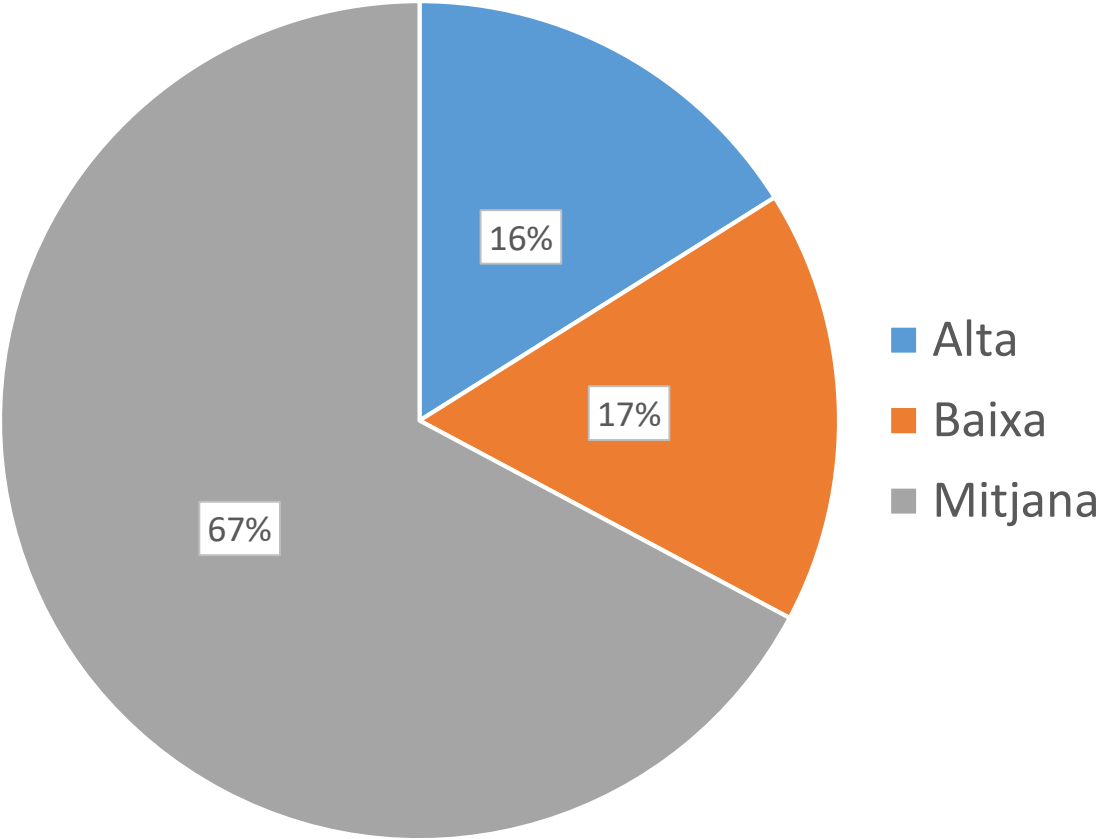
Característiques del model actual

- El Departament d'Educació classifica les escoles de 'màxima complexitat' a partir del context social del centre (nivell educatiu dels pares, estatus ocupacional, presència d'alumnat immigrant, presència d'alumnat amb NEE).
- El Departament d'Educació, mitjançant un decret, fa pública la llista de centres públics considerats de màxima complexitat (aprox. 340)

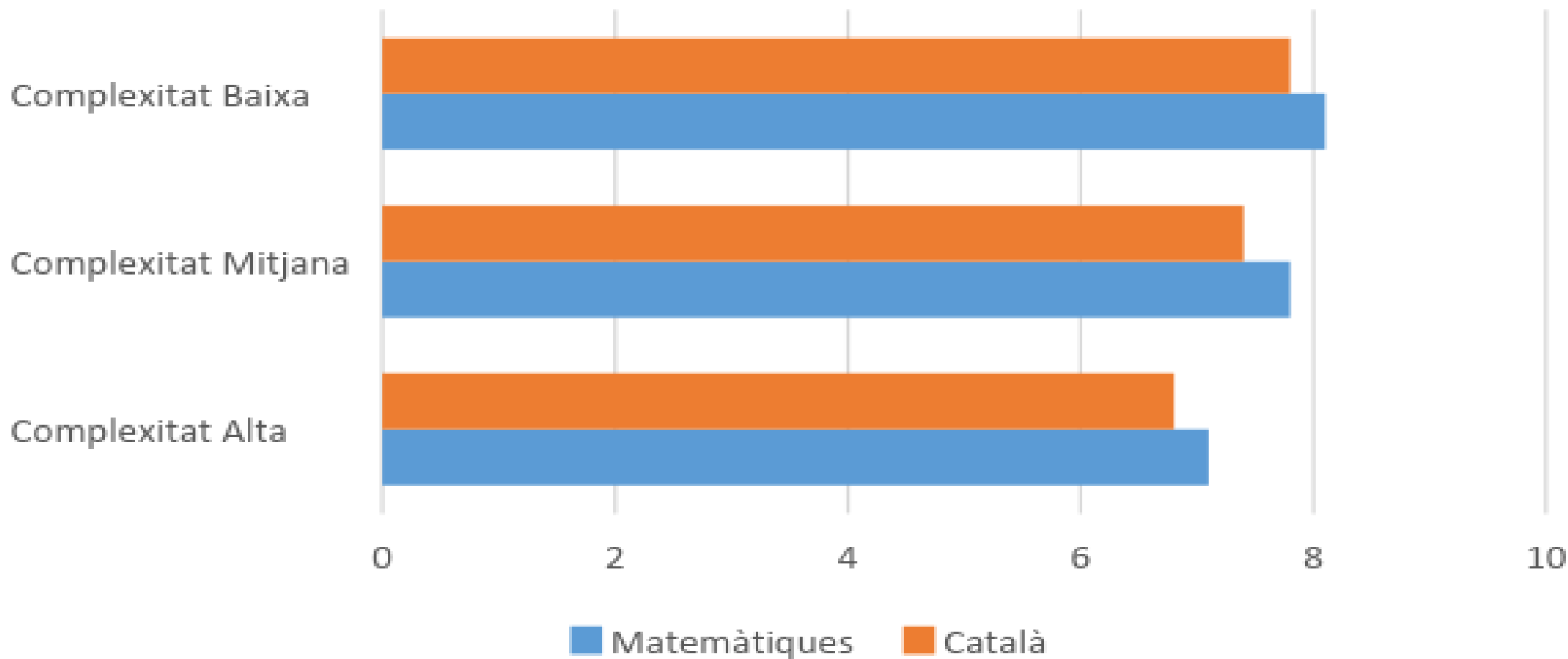
Centres de Primària Segons Complexitat

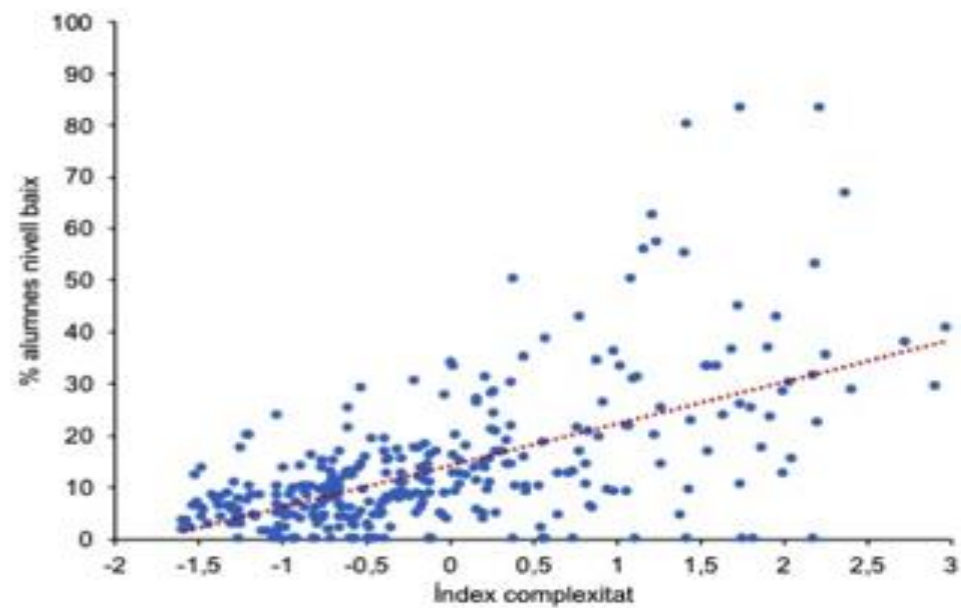

Centres de Sencundària Segons Complexitat

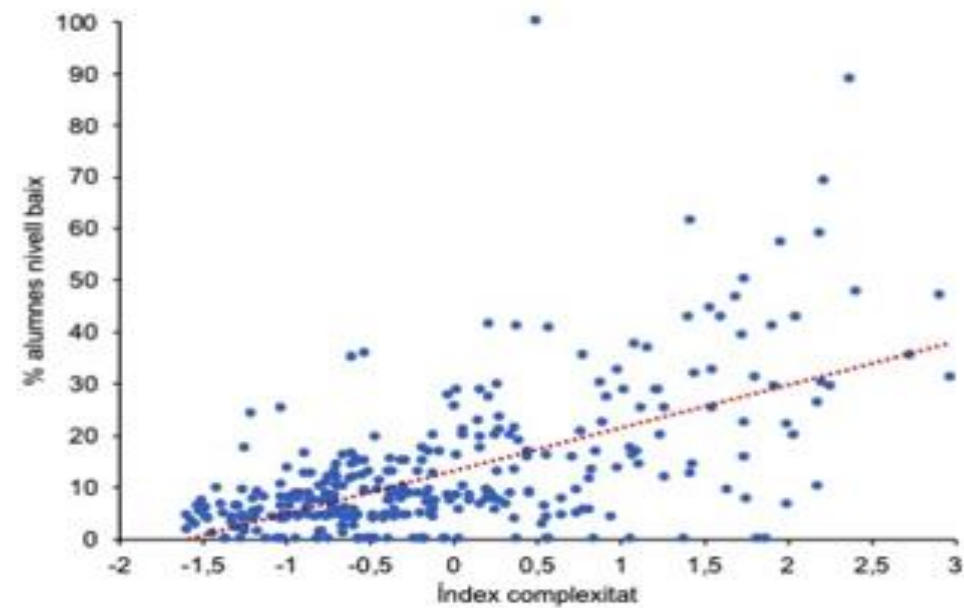

Resultats Competències Bàsiques Segons Complexitat (Primària)

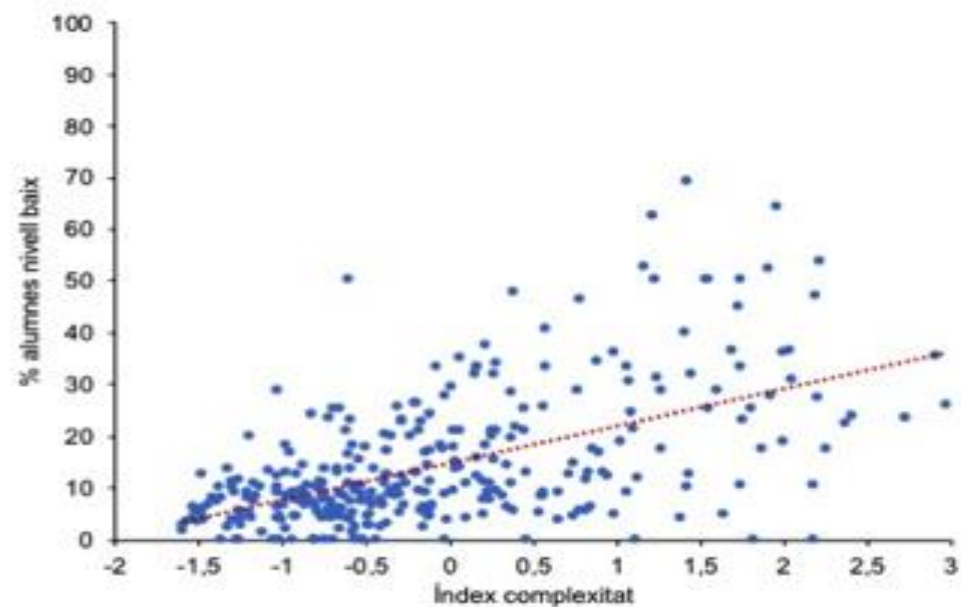

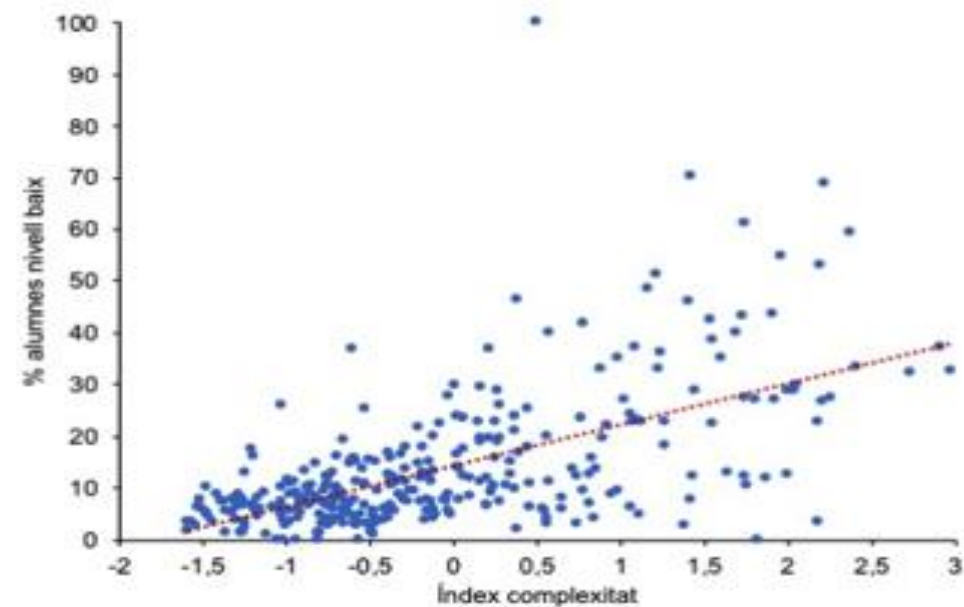
Català

Castellà

Matemàtiques

Mitjana

Una regulació insuficient

- **Recursos addicionals als centres** en funció de les característiques socioeconòmiques i tipologia de famílies (art. 48.5 LEC)
- Regulació del **complement retributiu de la direcció** en funció de la complexitat del centre (art 142.10 LEC; art. 30.2 Decret de direccions)
- Priorització dels **acords de coresponsabilitat** amb els centres que desenvolupin estratègies orientades a millorar els resultats educatius en entorns de característiques socioeconòmiques i culturals especialment desfavorides (art. 12.2. Decret d'autonomia)
- **Plantilles docents** en funció de la complexitat (art. 6 i 9 Decret de Plantilles)
- Creació d'**equips docents cohesionats** als centres de dificultat especial (art 17.4. Decret de Plantilles)
- Possibilitat que les direccions dels centres escolars d'especials dificultats pugin **proposar el nomenament de noves incorporacions per a llocs de treball ordinaris** (art 26.3. Decret de Plantilles)

Limitacions del model actual

- Classificació i estigmatització
- Limitacions metodològiques en la identificació (absència de referències a rendiment escolar; absència de valoració d'entorn territorial; incertesa en actualització de les dades)
- Manca de claredat en les mesures compensatòries associades a la complexitat (desigual capacitat de negociació dels centres?)
- Absència de política per al sector concertat
- Quin és el llindar de la complexitat?
- Necessitats d'acompanyament i suport poques vegades satisfetes

Idees per a una nova agenda: Principis orientadors

- Evitar la segregació i la concentració de complexitat social als centres
- Potenciar la prevenció: més polítiques actives que reactives
- Evitar l'estigmatització
- Més enllà de l'escola: de centres a territoris socialment complexos
- Més enllà dels recursos materials i humans: acompanyament
- De la intervenció sistèmica a les polítiques de subjectivitat
- Avaluar l'impacte de la política

Idees per a una nova agenda: propostes

- Creació de Zones d'Acció Prioritària (ZAP)
- Política de recursos humans a les ZAP
- Finançament per formula (complexitat social com a continu)
- Formació del professorat
- Pla de suport socio-pedagògic (educació més enllà de l'escola)
- Escola i entorn: Consells educatius territorials (comunitat educativa, representants locals, agents socials del territori).

GRÀCIES!

xavier.bonal@uab.cat

@xavierbonal

@gepsuab

TAULA RODONA

**Com fem possible una política en favor dels centres
desafavorits a Catalunya?**

TAULA RODONA

Com fem possible una política en favor dels centres desafavorits a Catalunya?

- **Alfons Espinosa**, Director de l'Escola Drassanes.
- **Teresa Sambola**, Coordinadora de l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona.
- **Carles Martínez**, Secretari de Polítiques Educatives del Departament d'Educació.

MODERA: **Ismael Palacín** (Director de la Fundació Jaume Bofill)

PER L'ÈXIT
DELS CENTRES
DESFAVORITS

COM HA DE SER
UNA POLÍTICA PER A
LES ESCOLES D'ALTA
COMPLEXITAT?

#PerQueApostem

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL
Jaume Bofill

L'EDUCACIÓ A CATALUNYA

LES
APOSTES
NECESSÀRIES